

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Editorial

Václav Klaus: Vláda nevládne, skutečné strany nemáme

Jiří Weigl: Boj s progresivismem a s účelovostí

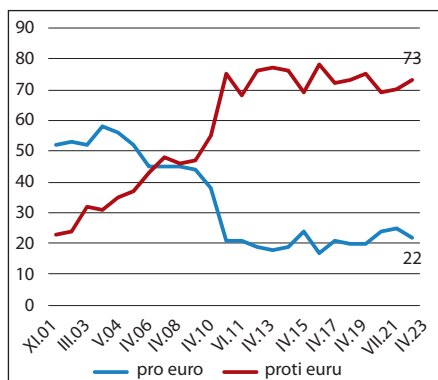
Ladislav Jakl: Vanička a dítě

Filip Šebesta: Poslední slovo ke korespondenční volbě

Ivo Strejček: Procitněme aneb tři alarmující poznámky k českému školství

LEDNOVÝ GRAF IVK

Vývoj názorů Čechů v otázce přijetí eura (v %)

Pramen: CVVM, 3-5/2023

Pozn.: „Pro euro“ tvoří součet odpovědí „rozhodně“ a „spíše“ „souhlasí“, „proti euro“ tvoří součet odpovědí „rozhodně“ a „spíše“ „nesouhlasí“, dopočet do 100% tvoří odpověď „neví“.

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 15/29
160 00 Praha 6

e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 31. 1. 2024

Vláda nevládne, skutečné strany nemáme

Václav Klaus

Pane prezidente, desítky let po revoluci jste patřil k rozhodujícím hybatelům na naší politické scéně. Víte proto dobře, že vládnout v pětikoalici není nic jednoduchého, a navíc se na vládu sesypalo mnoho velkých problémů najednou. Co byste dělal jinak, než kabinet Petra Fialy?

Všechno, jak se říká. Hlavně bych jako premiér nikdy nepřijal sestavení takové vlády, takovou koalici bych nepřipustil. Dalo se najít jiné spojení, velká koalice nebo nějaká obdoba opoziční smlouvy.

To by ale bylo možné jenom s hnutím ANO, a to všechny vládní strany vyloučily před volbami i po nich.

Nechci to řešit za ně, jen trvám na tom, že jiné varianty byly. Vráťím se ale k vaší otázce na vládnutí. Především, tato vláda nevládne. Dostal jsem nedávno poučný e-mail, v něm mi pisatel připomněl knihu z roku 1999 *Země, kde se již dva roky nevládne*, kterou vydalo Centrum pro ekonomiku a politiku, což byl předchůdce Institutu Václava Klause. Šmátral jsem v knihovně a našel jsem ji. Ono se totiž u nás nevládne, ono se úřaduje. Vláda hasí nějaký oheň, který se ale rozšiřuje, než stihne uhasit jiné požáry. Když se provalí nějaký problém, tak se to řeší, ale nevládne se.

Proč?

Neumožňuje to koalice pěti málo definovaných stran. TOP 09 je nedefinovaná. Lidovci jsou od věků nedefinováni. STAN není vůbec politická strana. Piráti jsou antistrana. No a ODS posbírala do sebe všechny špatné vlastnosti těchto zbývajících stran. Nevládne se, není v tom koncept. Ne, že by nebylo napsané nějaké vládní prohlášení. Jedním z klíčových témat naší současnosti je například inflace. To je obří téma doby, já ale neznám sebemenší názor lidovců, STANu, Pirátů a TOP 09 na inflaci. To jako-by řeší jen jedna strana té koalice, ODS,

a to ještě velmi nedůsledně a nebezpečně. Ostatní jsou černí pasažéři v té vládě. Černé pasažerství je hrozný problém politického života a pětikoalice ho umožňuje v různých tématech, nejenom v případě inflace

Jako premiér v 90. letech jste se také potýkal s vysokou inflací, ale tehdy to, zdá se, lidé snášeli lépe. Bylo to jinou situací?

To byla absolutně jiná situace. My jsme nevytvářeli inflaci a pak ji chtěli brzdit. Přišli jsme do politiky v době, kdy za komunismu byla inflace, ale nebyla tak viditelná, byla v daleko větší formě potlačena. Ekonomové mají k tomu termín *repressed inflation*. Neboli byla obří ekonomická nerovnováha, která by byla normálně řešena inflací, ale ta byla potlačena

EDITORIAL

Nový rok začal v poněkud svižném tempu. Prezident republiky podpořil na konci roku 2023 probublávající debatu o možném přijetí eura svou nečekanou přímluvou k této věci v novoročním projevu. IVK, pro nějž je problematika společné měny a evropské integrace jako takové jedním z klíčových dlouhodobých témat, se do této debaty pocho-pitelně aktivně zapojoval. Uspořádali jsme tiskovou konferenci, na které jsme zopakovali naše argumenty ve prospěch zachování české koruny. Záznam tiskové konference, stejně jako podkladový materiál k ní je možné nalézt na našich webových stránkách. Naleznete tam rovněž komentář Václava Klause k euru pro měsíčník TO.

V lednu byla na programu mimořádné schůze poslanecké sněmovny *korespondenční volba*. Tomuto tématu jsme v minulosti věnovali celé vydání tohoto měsíčníku (2/2022) a naše odmítavá stanoviska podložena řadou pádných argumentů, jsme předkládali i nyní a budeme je nahlas vyslovovat i nadále. V tomto vydání naleznete k dané věci text autora těchto řádek a pak také Dr. Jiřího Weigla.

Těmto a mnoha dalším otázkám se v rozsáhlém rozhovoru pro *Reflex* věnoval i bývalý prezident Václav Klaus,

(Pokračování ze strany 1)

přinášíme ho v nezkrácené podobě na prvních stránkách tohoto čísla. Ladislav Jakl originálně píše o stavu na „protivládní scéně“ a Ivo Střežek komentuje neradostná data z útrobu českého vzdělávacího systému. Jeho text se stal podnětem k uspořádání další ze série *Rozmluv na Hanspaulce* na téma školství, o jejichž průběhu Vás budeme informovat v příštím vydání.

Filip Šebesta

a my jsme to zdědili. Nevytvářeli jsme inflaci, ale řešili jsme tu nerovnováhu do jisté míry tím, že jsme umožnili, aby si ceny našly svoji hladinu, kde by měly být.

Současná vláda přispěla k růstu inflace?

Přece jsme nežili do 9. října 2021, kdy byly známy výsledky voleb do Poslanecké sněmovny, ve světě komunistického zamrznutí cen, kdy ceny nevyjadřovaly reálnou ekonomickou situaci. Žili jsme v době normálních flexibilních cen, kdy ceny reagovaly na jistou nerovnováhu. Ale vláda to neřeší, protože nevládne.

Nemůže být problémem i to, že ve vládě vlastně není žádný ekonom?

Samozřejmě, že je to neštěstí. V naší vládě v 90. letech byla řada ekonomů, v tomto smyslu to byla vláda mimořádná. Já si myslím, že také selhalo i naše ekonomické školství. Dopad toho trochu vidíme teď. Ekonomické školství učí pár technik a sklouzlo k debatě o managerismu a řízení firem, ale ekonomii učí pár lidí, spočetl bych je na prstech jedné ruky.

Jenže vy jste také učil.

Učím pořád. Snažím se studentům předat, co o ekonomii vím. Ale to je pořád málo, ekonomické školství jako celek selhalo.

Vaše vláda také přijímala v 90. letech balíčky, taky jste museli škrtnat. U toho jste ale říkal, že vám některé síly, všichni chápali, že jste myslel Českou národní banku, házel klacky pod nohy a tím brzdily ekonomiku. To platí i dnes?

Tenkrát balíčky ale řešily hlavně to, že po sedmi letech poprvé hrozilo, že nedobudeme mít vyrovnaný státní rozpočet.

No, zdá se, že na vyrovnaný rozpočet dnes všechny vlády už mnoho let kašlou.

To je bohužel strašná tragédie. Mé poslední vystoupení jako poslance Klause v únoru 2003, než jsem byl zvolen prezidentem, bylo vystoupení k návrhu ústavního *Zákona o rozpočtové kázní*, kde měly být pojistky proti deficitům. Zákon ale získal pouze 49 hlasů. Cítil jsem jako obrovský problém, že tehdejší Zemanova vláda a další vlády rozpoutaly vlny deficitů státního rozpočtu.

Teď vidíme hlavně takřka bezuzdné utrácení. Není to jen tím, že politici se bojí

voličů a hledí si jen toho, aby byli opět zvoleni? U toho připomínám vaše vystoupení z prvního září 2009, které připomíná dnešní situaci, kdy jste vzkázal učitelům, podobně jako předtím vědcům, že nemájí výjimečné postavení a v době ekonomické krize se šetření nevyhne nikomu. Řekl jste: „Považuji za hloupé či nerozumné, když ta či ona skupina či profese nyní začne tvrdit, že jenom oni jsou ti nepostradatelní a jenom jim se škrtnout nesmí. Bohužel se musí škrtnout všem.“ To jsem v poslední době od nikoho neslyšel.

Obletování nejvíce křičících skupin dnešní vládou je neštěstím. To, co udělal předseda vlády s lékaři dokonce za zády svého nepřesvědčivého ministra zdravotnictví, to byl úder do vazů. Prostě špatně. Vidím to jako součást celého současného přemýšlení o nárokové společnosti, kdy se popírá zásluhovost. Triviální společenské a definiční dilema je nárokovost versus zásluhovost. Nárokovost je zlo. Každá reforma by měla sledovat zásluhovost. Teď se ale zavádí samé povinné věci, kolik, kam a komu musíte dát. To je pro mě konec světa a všichni by měli říci ne. Jenže dnešní vláda to v žádném případě neřídí.

A chce vůbec česká společnost nějaké zásadní reformy? Na rozdíl od doby po revoluci lidé pro mě nepochopitelně volají po větších zásadách státu, po jeho vměšování do našich životů, po tom, aby stát něco zařídil za nás. Přijde mi to nejenom nesprávné, ale i nebezpečné. Podle mě to popírá to, co revoluce v roce 1989 přinesla. Jak se na to díváte?

Změna, která by byla podstatnou změnou, vyžaduje zásah do systému. Blížíme se proto opět k roku 1989, kdy bylo potřeba udělat transformaci.

Myslíte úplně novou transformaci země?

Když suma nezbytných reforem přesáhne určitou mez, které musí být učiněny, ať se opráší slovo transformace a mělo by se opět začít mluvit o systémové změně.

Neumím si představit, kdo ji dělá. Kdo k tomu zavelí.

To by musel přijít nějaký *Transformátor*. To není ani Fiala, ani Jurečka, ani Bartoš, ani paní Pekarová, a dokonce ani paní Adamová.

Prosím, s jmény si takto hrát nebudeme. Narážím na to poslední. A dodávám, že to by spíše zvládl někdo a la filmový Terminátor než Transformátor. Ale abychom z toho všeho nevynechali vás, protože jste byl také premiérem. Jedna vláda se vymlouvá na druhou, co kdo neudělal. Přitom otázka důchodové reformy se řeší desítky let, infrastruktura od dob komunismu, ve zdravotnictví či školství se reformy vlečou. Za to mohou všechny vlády, ne jenom ta současná. Co to svědčí o vládnutí v Česku? A cítíte za to zodpovědnost i vy?

Pro čistotu uvažování musíme velmi přesně odlišit třeba infrastrukturu od potřeby změny ve zdravotnictví nebo reformy penzijního systému. Infrastruktura je funkcí bohatství společnosti a čím budeme bohatší tím postavíme více dálnic. Ale o té druhé skupině věcí, například o penzijním systému, zdravotnictví nebo vzdělávání, jsme už v 90. letech věděli, že to jsou změny takzvané druhé generace. My jsme stačili provést prvogenerační změny a bylo jich hodně. Ty druhé stály před námi, my jsme se k nim jako vláda už ale nedostali. U toho připomínám, že penzijní, zdravotnický a školský systém polykají neuvěřitelné množství peněz na úkor věcných věcí typu infrastruktura a znemožňuje to, aby to bylo lepší.

Já jsem hovořil o tom, že každá vláda se vymlouvá na své předchůdce a ve skutečnosti se všechno vleče a neřeší se to dostatečně.

Ale přiznejte, že my jsme se na počátku 90. let nevymlouvali na žádné předchozí vlády. Řekli jsme, že komunismus byl špatný a že máme dělat dobré věci. Dnešní vláda žije jedině tím, že se vymlouvá. Buď na faktory exogenní, tedy vnější, jako covidy, Ukrajinu, globální oteplování, které neexistuje. Nebo se vymlouvá na takzvané věci predeterminované, tedy předurčené předcházejícími vládami. Ale, že existují hlavně jejich endogenní, vnitřní problémy, o tom nehovoří, to nepřijali.

Pokud bychom přijali vaši tezi, tak tato vláda ani neudělá nic zásadního.

Tahleto vláda je daleko za zenitem svého vládnutí, vládnout vlastně ani nezačala a svůj slavný balíček udělala rok a tři čtvrtě po svém vzniku. Profílákala chvíle, kdy to měla udělat. Navíc balíček začíná působit letos nebo příští rok a mezitím se už blíží volby. Nad touhle vládou proto mávneme rukou.

Teď se vede velká diskuse o přijetí či nepřijetí eura. Když jste začínal první funkční období jako prezident, ptal jsem se vás v rozhovoru, kdy by mohla Česká republika přijmout euro, a vy jste mi s neskrývanou ironií řekl, že si to umíte představit tak někdy na 100. výročí ruské bolševické revoluce, tedy v roce 2017. Odhadoval jste, že to bude až za dlouho. Jenže máme rok 2024, a prezident Petr Pavel ve svém novoročním projevu rozvířil opět diskusi o euru. Dá se vůbec odhadnout kdy přijmeme euro a zda ho vůbec přijmeme?

Odhadnout se to nedá, protože je to politické rozhodnutí. Euro můžeme přijmout zítřka, stejně jako můžeme Ukrajinu přijmout do EU, protože je to čistá politika. A to výročí ruské revoluce a euro jsem jako vtípek používal už od 90. let. Ano, mýlil jsem se, myslel jsem, že to bude dřív. Ale realita se v případě eura pohnula. Totální ekonomická krize v letech 2008–2009, která otřásla světem, Evropskou unii i eurem, to velmi

oddělila a prodloužila. Euro se tehdy koukalo do propasti a bylo před krachem.

Ale nezkrachovalo. Vaše výhrady k euru se mění v čase, nebo zůstávají stejné?

Jsou stejné. Společná měna, jakákoli, se hodí pro skupinu zemí, které jsou homogenní, které mají stejné ekonomické parametry. A taková Evropská unie není. Mnozí si mysleli, že zavedením eura v nevhodnou chvíli, kdy byly ty země velmi různorodé, přece jenom povede k jisté konvergenci států, které budou v eurozóně. Byla to hypotéza, jen se to lišilo v tom, zda se to stane za patnáct, nebo za sto let. Dnes je evidentní, že k té konvergenci nedošlo. To je průlomová věc, kterou si musíme říct. Země evropského jihu se od evropské severu vzdálily, nikoli přiblížily, jak se předpokládalo. Ve všech ekonomických parametrech. Dávám to na příkladu pánské košile – jestli si někdo myslí, že je možné politicky rozhodnout, že všichni muži v České republice budou mít jednu velikost košile, třeba že bude velikost číslo 42, tak se naprosto mýlí. V Evropě pořád někdo potřebuje jinou košili, euro některé věci ale neumožňuje, zafixovalo minulost. To uznávají i fanatici eura.

Já jsem tlustý, já bych tu košili, jak o ní mluvíte, nezapnul. Mělo by být podle vás referendum k euru?

Slovo referendum je spíše výrok zoufalého člověka, který od této vlády čeká, že z něčeho nic na svém příštím středečním zasedání rozhodne, že oznámí, že přijmeme euro. Při zoufalství s touto koaliční vládou si spousta lidí řekne – čím by se to dalo zabrzdit? Ti Klausové sice o tom pořád píší články, ale to nestačí, tak chtějí zatáhnout za brzdu v podobě referenda. Jednak nejsem příznivec referenda a zklamání teď své příznivce, protože mám strach, že by lidi rozhodli způsobem, který by se mi nelíbil, protože budou bičování propagandou eura. Soudružka Leyenová sem bude dojíždět dvakrát týdně a bude mítingovat po našich městech a bude tvrdit, jak je to euro zlaté.

S politikou bezprostředně souvisí stav české společnosti. Přečtu vám na začátek několik vět z jednoho projevu v roce 2005: „Dělíme se na optimisty a pesimisty, na ty s věčně rozesmátou tváří a na škarohlídy, na úspěšné a neúspěšné. Nenechme to tak. Ať ti první zkusí nebýt nepokorní a těm druhým ať podají pomocnou ruku. Nedopusťme, aby mezi jedněmi a druhými vznikl příkop, který by nás rozděloval. Nenechme si nikým vzít tu poměrně vysokou míru jednoty, která u nás, až dosud, převažovala nad, také stále přítomnou neváživostí, nepřejícností a závisostí.“ To jsou slova z vašeho novoročního projevu.

Jsem přemýšlel, kdo by mohl tak rozumné věty říct, jen jsem si nedovolil představit, že bych to mohl říct já. A teď vážně...

Jsmo o téměř dvacet let dál a mám pocit, že příkopů, které nás rozdělují, je ještě víc než v tom roce 2005. Cítíte to také tak?

Příkopy tady určitě jsou. Jednak obecné příkopy, které vznikají přirozeně v každé lidské společnosti. U nás je to ale zesíleno nesmírně nešťastnou politickou strukturou. Je to naprosto vychýleno úplně jinam vymizením standardně definovaných politických stran, které agregují společnost do nějakých skupin. U nás to už není. Všechno se to pomíchalo a popletlo. Strany nerepresentují autenticky významné skupiny voličů, tím jsou ty příkopy prostě hluboké.

Skutečně tady nejsou strany, které by to reprezentovaly?

Strany nejsou v módě, v módě jsou hnutí. S tím jsme bojovali od začátku 90. let. Můj boj za strany proti hnutím, proti takzvané občanské společnosti a neziskovkám si ještě někteří pamatují. Jsem pyšný na to, že jsme poměrně rychle vytvořili standardní politickou strukturu, ve které se daly strany krásně seřadit, bylo jasné, co je tam, co onde, dneska se strany ideologie štítí. Vůbec se neodvažují, aby se k nějaké přihlásily. Je z toho absolutní chaos, nevidím proto šanci popsat naše politické strany standardními pravolevými termíny.

Měla by dnes vůbec jasně ideologicky vymezená strana ještě šanci uspět? Lidi jsou roztěkaní, přebíhají mezi různými názory a postoji. To nahrává hnutím.

Jde o to, kdo lidi roztěká, abych použil váš termín. Jde o to, jakou roli v tom sehrála média, jakou roli v tom sehrálo dědictví Václava Havla, který politické strany evidentně neměl rád a chtěl, aby neziskovky ovládly svět. Což se mu koneckonců geniálně podařilo, protože dnes neziskovky svět ovládají.

Když jste byl ale poprvé zvolen v roce 2003, tak jste na otázku, zda „hodláte v něčem navázat na Václava Havla“ odpověděl takto: „Určitě. On tady byl třináct let a leccos dobrého udělal. Klukovská gesta, která by chtěla demonstrovat diskontinuitu, by byla z mé strany nesmyslná.“ Tím jste myslel něco úplně jiného?

Ano. O Václavu Havlovi jsem řekl leccos pozitivního. Česká veřejnost například přijala mé projevy kolem jeho pohřbu, kde jsem se pokusil vážně popsat pozitiva, která jsou s ním spojená.

Ještě se vrátím k tomu, jak jste hovořil v tom vzpomínaném novoročním projevu o nepokorné. Vy jste pokorný? Třeba k názorům jiných? Jak říkájí Slováci – „zvonku to tak naozaj nevyzerá“.

Popsat pokoru a všechno, co do ní patří, to by bylo na esej. Jsem pokorný v tom smyslu, že naslouchám, že čtu, co lidi napsali, že

neříkám aprioristické, negativistické soudy a že lidi respektuji.

Mnozí mají pocit, že je to přesně naopak. Že když se vám něco nelíbí, tak se ihned ozvete a někdy je to ostré.

Kdybyste se zeptali mé manželky, zda jsem pokorný, tak určitě řekne, že ne. Mám respekt, ale když s něčím nesouhlasím a něco se mi nelíbí, tak nevidím důvod abych někomu mazal med kolem pusy a za jeho zády pak říkal něco jiného. Jistá pokora je i v tom, že v názorech nemám to, že něco je veřejné a něco neveřejné. Nebudu něco jiného říkat, když vypnete diktafon a kameru. Už v roce 1968 jsem napsal do časopisu *Tvář* něco, co bych nazval glosou, jmenovalo se to *Nechybí nám pokora?* Takže vůči někomu pokoru cítím, ale nevidím důvod, abych nepřerušil někoho, když si myslím, že kecá naprosto hlouposti, nepřipraveně a nesouvisle. To se zatvářím rezolutně.

To jsou ty ikonické scénky, jak jste se zatvářil nesouhlasně při různých projevech. Vžil se u toho i termín „Klausův nepotlesk“.

Musíte ale uznat, že slovo nepotlesk je docela pokorný projev vyjádření nesouhlasu.

Viděl jsem ty záběry nepotlesku mnohokrát, a jednou dvakrát jste vlastně u toho pomalu tlesknul...

To je dobrá forma připomenutí toho, že například při slavnostní akci, důležitém okamžiku, není možné v sále bouřit či vyskakovat. To by byla nepokora, jak jsme o ní mluvili.

Pamatuji se, jak v lednu 1998 Dagmar Havlová při volbě prezidenta ve Španělském sále Pražského hradu reagovala na vystoupení republikánského poslance Vika písotkem.

To už si většina lidí nepamatuje.

Použil jste před chvílí slovo naslouchat. Proč to děláme stále méně? Vždyť síla západní civilizace byla právě v tom, že jsme dokázali jiným lidem naslouchat a pak o tom diskutovat. Ve víru online diskusí, často hodně hrubých, to mizí, často už sledujeme jen hádky. Nic dobrého to nepřinese, to asi tuší každý. Jak to ovlivňuje společnost?

Slova naslouchání a nenaslouchání považují za úžasná, používám je k popsání současné situace. Mimochodem v roce 1978 dostal Nobelovu cenu za ekonomii ne čistý ekonom Američan Herbert Simon, ten pronesl svůj nobelovský projev na téma naslouchání. Už tehdy mě zaujalo, že největší a nejvzácnější statek ekonomické terminologie nejsou chybějící názory, ale naslouchání. Dnes si každý jede, jak chce, každý je autorem, vydavatelem, redakční radou sebe sama, vydává si sám své proklamace, projevy, blogy. Já jsem se před jistou dobou zděsil slova blog. Rozšířilo se do tak neuvěřitelné šíře, že znemožňuje to naslouchání. ▶

Ale vy máte také blog na stránce vašeho Institutu Václava Klause.

Máme. Chtěl jsem ale připomenout ty formy naslouchání a nenaslouchání.

Prohlížel jsem si nedávno číslo jedna časopisu Tvář z roku 1969 a tam je recenze s názvem Komparace kapitalismu a socialismu, tu jste napsal vy, přitom ten časopis dělali i lidé, kteří by byli dnes označeni jako vaši nepřátelé. Předsedou redakční rady byl tehdy Václav Havel. Proč to tehdy šlo a dnes už ne?

Šlo to, ale tehdy byl ten hlavní nepřítel jasný. Lidé s různými parciálními postoji si proto mohli naslouchat a být v jednom časopise. Když nastala svoboda, tak najednou se chleba láme podle jednotlivostí, a ne podle základního nepřitele. Doufám, a to je můj jediný optimismus v dnešní době, že společnost procitne a pochopí, že opět existuje stejné, jasně definované zlo. Že se spojí a začne proti tomu zlu bojovat.

A co je podle vás tím zlem?

To, co je dominantní ideologií dnešního Západu. Zkratkovitě bych to nazval apoteózou liberální demokracie. Hypotéza globalismu, ne globalizace. Hypotéza europeismu. Hypotéza zelenosti a tak dále. Těch ismů, co nás trápí, je hodně, tím pádem lidí nejsou schopni se sjednotit, proti čemu bojovat. Problémem je levičácké myšlení popírající svobodu člověka a preferující kolektivismus a stát před jednotlivcem, v tom je základ. Odehrává se to v různých barvách, už to nejsou jen barvy černé, hnědé a rudé, už jsou to i zelené a další.

Když se bavíme obecně o politice, v listopadu 2003 jste také upozornil, že „zhrubly naše politické poměry. To považují za naprosté neštěstí a myslím, že to souvisí i s jistým globálním úpadkem civilizovanosti, lidské komunikace, ten mi strašlivě vadí...“ A že to zhrubnutí sem vnesl zejména Miloš Zeman. Kromě těch příkopů, o nichž jsme hovořili předtím, je to zhrubnutí čím dál víc cítit. Co s tím?

Ano, slova zhrubla společnost, jsou velmi přesná. A k Miloši Zemanovi: Jakkoli se s ním snažím být v přátelském vztahu, tak o tom, že k zhrubnutí politiky v těch 90. letech on určitě přispěl svými politickými útoky, je zřejmé.

Podívejme se ještě do zahraničí. Vy jste svými kritiky peskovan za postoje k Rusku, jeden moderátor vás dokonce nazval ruským gubernátorem v Česku. Jak to vnímáte?

Je to směšné. Spousta lidí mi píše: to přece tak nenecháte, to dejte k soudu. K čemu soud? Ten bude za mnoho let. Jsou to ale nedůstojné a hloupé kritiky. Já jsem si s žádnými ruskými, ani čínskými potentáty, netykal a nebratříčkoval se s nimi. Jednal jsem s nimi, ale to je něco diametrálně odlišného.

Nejet někdy do Číny by nedávalo smysl. Byl jsem prvním českým prezidentem, protože Havel to nechtěl, který do Číny jel.

Jet ano, ale jde o to, co se tam říká.

Samozřejmě.

Byl jsem kdysi na státní večeři, kterou jste pořádal pro prezidenta Putina v Praze, tehdy to vypadalo na takové normální vztahy. Rusko a Putin ale provádějí agresivní imperialistickou politiku, to vidíme. Miloš Zeman mi nedávno říkal, že se nejvíce zklamal v době svého prezidentství právě v Putinovi. Jak se díváte na dnešní Rusko? Protože nás to kvůli válce na Ukrajině hodně ovlivňuje?

Rozlišme dvě věci. Použil jste slova imperialistická politika dnešního Ruska a druhá je věta Zemanova, že se zklamal v Putinovi. Zodpovědně prohlašuji, že jsem se v Putinovi ani o milimetr nezklamal. Jde o to, jak ten či onen Putina interpretoval kdysi a interpretuje dnes. Pro mě je Putin pořád stejný, bez jakékoli změny, pouze se změnila určité okolnosti. Jestli je z něj někdo zklaman, tak je to především výrok o tom člověku, který to říká, ne o Putinovi. A k tomu, co jste řekl – trivializovat ruský postoj jako imperialismus je hodnotící soud, o kterém nevim, zda je přesný.

Podle mě je to novodobý imperialismus.

To, co se odehrává na Ukrajině je neštěstí, hrůza a tragédie. Nicméně to začalo v dubnu 2008 na summitu NATO v Bukurešti, kde protlačili americký prezident George Bush a britský premiér Gordon Brown, že se má Ukrajina přijmout do Severoatlantické aliance. Já jsem tam tehdy seděl, jednalo se o tom do ranních hodin, panovala tam obrovská nejednota a vědělo se, že to je vyčlenění dosavadního systému a že to bude mít nedobré následky. Spousta lidí argumentovala proti tomu přijetí, i já jsem byl proti. Tam bych hledal problém. Všechno ostatní bylo následkem tohoto rozhodnutí. Rusko se cítilo ohroženo a chová se tak, jako když je někdo zahrán do kouta.

Svůj názor si ponechám, tomu, jak se chová Rusko, říkám imperiální politika.

Daleko silnější je ale dnes Čína, která vyrábí více než pětinu všeho, co se na světě produkuje, posiluje vojensky, technologicky a podle mě Západ vlezl do čínské chomoutu, třeba přenesením výroby do této země. Vlastně Čína může být svým vlivem daleko nebezpečnější než Rusko a my si někdy toho málo všímáme. Co si o tom myslíte?

To navádíte k tomu, abychom začali diskutovat o Green Dealu, nesmyslnosti zelených ideologií a nesmyslnosti boje s globálním oteplováním a přenesením výroby západních firem do Číny. To je ale na velkou samotatnou debatu. V každém případě je pravda, že je chyba si nevíšmat více toho, že Čína mohutní, bohatne, to je nesporná realita. Byl jsem tam několikrát, viděl jsem obrovské změny a brát Čínu vážně, je naprosto nutné.

Je vám 82 let. Jaká je motivace člověka, který dosáhl u nás v politice všeho, aby mu zůstala chuť něco dál dělat, k něčemu se vyjadřovat, do něčeho zasahovat?

Napsal jsem tento týden, kdy děláme tento rozhovor, tři texty, měl jsem besedu se studenty, hodně čtu. Nevidím důvod sedět doma a dívat se na televizi, což jsem ostatně nedělal nikdy v životě, mě ty seriály nezajímají. Kamkoli dnes přijdu, tak sem tam téměř nejstarší. Někdo je smutný z toho, že je tam a onde nejstarší. Já jsem na to pyšný, mohu se potkávat s mladšími lidmi a jsem rád, že s nimi můžu v nějaké disciplíně soutěžit.

Jsmo už dost daleko od doby, kdy jste skončil jako prezident České republiky. Můžeme to hodnotit s odstupem. Víme, že to bude velké zjednodušení, ale co se vám v politice podařilo a co ne?

To by bylo opravdu na jiný dlouhý rozhovor. Musím to proto strašně zploštit. Co se mi nejvíce podařilo? Provést v 90. letech radikální ekonomickou transformaci a provést radikální politickou transformaci, o které už jsme mluvili. Co se mi nejvíce nepodařilo? Že oba tyto úspěchy už jsou dnes téměř vynulovány a popřeny. A nepodařilo se mi zařídit, aby zůstaly na věky věků.

Viliam Buchert, publikováno v týdeníku Reflex č. 4 dne 25. ledna 2024

Předplatné IVK na rok 2024

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, newslettery plus, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 1000 Kč.

Studentské předplatné 500 Kč.

predplatne@institutvk.cz

Boj s progresivismem a s účelovostí

Jiří Weigl

výkonný ředitel IVK

Nesouhlas Senátu Parlamentu ČR s tzv. Istanbulskou úmluvou vyvolal v českých médiích hysterickou vlnu smutku, nesouhlasu a obviňování senátorů ze strany aktivistů z „čecháčkovství“, „zaprděnosti“, lhostejnosti k osudu žen, na nichž je páčeno násilí atd. Celkem pasivní veřejnosti je vnucován názor, že se musíme před našimi „vyspělými“ západními partnery znovu stydět, tentokrát za svou zaostalost a zaostalost našich senátních zástupců. S námitkami odpůrců úmluvy, kteří nakonec v hlasování zvítězili, se zastánci Istanbulu vypořádávají lehce – zaostalců úmluvu buď dobře nečetli, nechápou, co to je gender, nevědí, že všechno již bylo dávno vysvětleno, jenom se chtějí řadit k Viktoru Orbánovi, Slovákům, Turkům potažmo Putinovi a dalším východoevropským zaostalcům. Obsah úmluvy musí platit „so oder so“. Senát si hlasování prý ve vhodnější konstelaci po volbách musí zopakovat, nebo se všechno přijme novelou stávajících zákonů. A basta.

V dnešním světě probíhá zásadní ideový a politický střet mezi útočícími progresivisty, bolševiky moderní doby, kteří chtějí po marxovsku měnit svět a převychovat společnost.

Snaží se nám při tom zatajit, že v dnešním světě probíhá zásadní ideový a politický střet mezi útočícími progresivisty, bolševiky moderní doby, kteří chtějí po marxovsku měnit svět a převychovat společnost a každého z nás podle jejich ideologických představ, a mezi konzervativci, kteří brání západní civilizaci a její křesťanské kořeny a z nich odvozené hodnoty, jež stojí v základu civilizačního úspěchu Západu.

Ladislav Ják

člen správní rady IVK

Česká společnost není tak otupělá a pasivní, jak by se někomu zdálo. V ulicích auta nehoří, hlavní tahy nejsou zataraseny kombajny, náměstí nejsou plná nespokojených demonstrantů. Ale věci se dějí, ne že ne.

Istanbulská úmluva je pouze jedním z mnoha důležitých střetů tohoto zápasu. O bezpečí žen v něm jde na posledním místě. Je to progresivistický trojský kůň, který se maskuje bohulibým bojem proti násilí na ženách, ale ve skutečnosti si tento nepěkný fenomén bere jako beranidlo k útokům na role mužů a žen v rodině a ve společnosti. Snaží se stigmatizovat tradiční rodinu a přirozené ženské a mužské role jako výraz diskriminace a na tomto základě přinutit společnost a její členy k převýchově podle představ levičáckých progresivistických ideologů. Útok na tradiční společnost prostřednictvím mezinárodních smluv a závazků je dávno známý oblíbený způsob, jakým rozvrat Západu již řadu let probíhá.

Vládní pětikoalice dává všanc důvěryhodnost naší demokracie a věrohodnost volebních mechanismů z jediného sobeckého a účelového důvodu.

Takže, milí přátelé, žádná ostuda, žádná zaostalost, za kterou se máme ve světě stydět. Naopak, progresivisté utrpěli jednu, zatím docela malou, ale přesto významnou porážku. O ženy a násilí na nich přitom nejde vůbec. S tím nám žádné Istanbulské úmluvy, ať přijaté, či nepřijaté, nepomůžou ani za mák.

Druhým tématem, které víří atmosféru těchto dní, je korespondenční volba. Už tohoto o ní bylo napsáno a řečeno snad až příliš mnoho. Já vidím jako stěžejní problém účelovost, s níž je prosazována. A přitom jde o zásadní otázku stability, pevnosti a autority naší demokracie. Vládní pětikoalice dává všanc důvěryhodnost naší demokracie a věrohodnost volebních mechanismů z jediného sobeckého a účelového důvodu – ze zkušenosti minulých voleb jí vychází, že tím prospěje sobě a poškodí opozici.

Volební pravidla a procedury by měly být posvátné a měly by se měnit výjimečně a přísně konsensuálně tak, aby legitimita z nich vzešlé demokratické moci nemohla být nikdy zpochybněna. Snaha pětikoalice

využít momentální početní výhody v obou komorách a na sílu ohnout volební procedury ve svůj prospěch, je morálně i politicky zavrženíhodná. O žádný komfort amerických či australských krajanů u voleb jim nejde. Kdyby chtěli usilovat o zvýšení voličské účasti, museli by začít především u problémů našich seniorů, handicapovaných a obyvatel venkova u voleb, museli by se zabývat volební pasivitou mládeže atd. Nic takového jim na mysl nepřijde. Snaží se zmenšit za každou cenu váhu hlasů lidí, kteří v ČR žijí, a kteří mají s vládnutím této politické sestavy svou negativní zkušenost. Proto se prý uvažuje i o rozšíření práva potomků emigrantů žádat o české občanství atd. Zkrátka, dnešní vládu mají udržet u moci lidé z ciziny, když ti, kteří blaho jejího vládnutí už mohli poznat, o něj dále nestojí.

Účelovost se ale nikdy nevyplácí, naopak se často obrací proti těm, kdo s ní vyrukovali. Vládní pětikoalice má dnes plná ústa hybridních válek a vlivových operací údajných nepřátel. Korespondenční volbou jim však otevírá vrata dokořán, aby mohli, pokud skutečně existují, podle své libosti narušovat průběh našich voleb a jejich legitimitu. Jenom si představme, co udělá někde nalezených pár zapomenutých pytlů s nezapočtenými korespondenčními hlasy s povolební atmosférou ve společnosti.

Volební pravidla a procedury by měly být posvátné a měly by se měnit výjimečně a přísně konsensuálně tak, aby legitimita z nich vzešlé demokratické moci nemohla být nikdy zpochybněna.

Argumenty, že to tak dávno mají zavedené jinde, nemohou obstát. Tragédie, kterou znamenalo korespondenční hlasování pro americkou demokracii, je nezměrná, a žádné vítězství demokrata Bidena za to nestálo. Varujme se této účelové hlouposti, její přínos nikdy nemůže vyvážit riziko škod, které hrozí české demokracii napáchat.

29. 1. 2024

Vanička a dítě

Tématem následujících řádek však rozhodně nebude snaha o probouzení falešných nadějí. Horliví aktivisté očekávali pád vlády už předloni na podzim a nechtěli slyšet, že tohle bude běh na ještě hodně dlouhou trať. Podobná vlna očekávání raší i nyní a i nyní je nutno ji trochu chladit. Ne, nepropadejme pesimismu, apatii a pasivitě. Ale nemalujeme si naopak vzdušné zámky, protože jejich rozfoukání pak vede k deziluzi. A opakovaná deziluze

nakonec vede právě k oné apatii, se kterou se chtěli nevyčlelitelní optimisté vypořádat.

Zamysleme se dnes proto nad čímsi jiným. Je z dlouhodobého hlediska celkem jedno, jestli současná vládní garnitura bude smetena za několik týdnů, měsíců nebo let. Let možná i vzdálenějších než příští volby do sněmovny. Ale vůbec není jedno, co přijde potom. ▶

Politické iniciativy, strany a straničky, hnutí a organizované skupiny, dokonce nová a na hlavním proudu nezávislá média, to vše kvasí všude kolem nás. A společným jmenovatelem je nespokojenost s mocenským uspořádáním u nás, v EU i na celém našem Západě. Určitě je dobře, když tyhle různé platformy spolu začínají komunikovat a navzdory své často hodně zásadní odlišnosti se dokážou shodnout aspoň na tom, že potřebujeme více národní suverenity a méně bruselského centralismu, více rozumné energetické politiky a méně fanatického boje s podnebím, více diplomacie a méně řinčení zbraněmi. U toho ale shoda končí a je iluzí, že by tomu v dohledné době mohlo být jinak.

Politické iniciativy, strany a straničky, hnutí a organizované skupiny, dokonce nová a na hlavním proudu nezávislá média, to vše kvasí všude kolem nás.

Shoda totiž není už na tom, co je kořenem našeho společenského a politického problému, ani na tom, kudy vykročit ven ze současného úpadku. To však v dnešní embryonální fázi společenského kvasu není žádnou tragédií, je to naopak docela přirozené. Horší ale je, že část alternativní společenské scény naskočila na vládní lživou sebeidentifikaci, a od toho odvozuje své pojmenování jak našeho problému, tak i jeho řešení.

Část alternativní společenské scény naskočila na vládní lživou sebeidentifikaci, a od toho odvozuje své pojmenování jak našeho problému, tak i jeho řešení.

U těchto skupin Fialova vláda vlastně vyhrála, alespoň co se týče pojmenování jednotlivých kót na mapě českého společenského bojiště. Vnutila svým oponentům své lživé

identifikace a sebeidentifikace, a ti pak vyrazili jako ohaři... po špatné stopě.

Shoda totiž není už na tom, co je kořenem našeho společenského a politického problému, ani na tom, kudy vykročit ven ze současného úpadku. To však v dnešní embryonální fázi společenského kvasu není žádnou tragédií, je to naopak docela přirozené.

Vláda řekne: my jsme Evropa. A oponenti odpoví: vláda je špatná, a pakliže toto je Evropa, pak my jsme raději Afrika. Vláda řekne: já jsem konzervativní. A oponenti odpoví: vláda je špatná, tedy i konzervativismus je nutně špatný a je ho třeba odmítnout. Vláda řekne: my jsme pro volný trh. A oponenti řeknou, jestli je volný trh tohle, co předvádí vláda, pak my jsme spíše pro regulace, kvóty, limity, ochranu spotřebitele, cla a cenové stropy. Vláda říká: jsem pro nižší přerozdělování a pro omezení dotací. A oponenti odpoví: vláda je špatná, tedy i konzervativismus je nutně špatný a je ho třeba odmítnout.

Vláda řekne: já jsem konzervativní. A oponenti odpoví: vláda je špatná, tedy i konzervativismus je nutně špatný a je ho třeba odmítnout.

opponenti odpoví: v tom případě my chceme raději vyšší daně, více přerozdělování a masivnější dotování. Vláda řekne: my jsme pro ochranu soukromého vlastnictví. A oponenti odpoví: ale tahle vaše politika nás deptá a v tom případě my jsme pro znárodnování. Vláda řekne: já jsem kapitalismus. A oponenti odpoví: no, jestli tohle je kapitalismus, tak to my jsme tedy raději pro socialismus.

A tak se nedivme, že stále větší podporu mezi nespokojenými občany získávají recepty na způsob hojení ran solí a léčení alkoholika chlastem. A zcela reálně hrozí, že

po dramatických společenských otřesech, ke kterým aktuální vládní garnitura naší republiky nevyhnutelně dřív nebo později dovede, přijde k moci politika ještě horší.

Nelze si nechat od vlády vnutit její propagandistické pojmosloví. Je třeba říci: milá vládo, ty vůbec nejsi Evropa, ty vůbec nejsi konzervativní, ty vůbec neprosazuješ volný trh, ty vůbec neprosazuješ nižší míru přerozdělování, ty se vůbec nezasazuješ za ochranu soukromého vlastnictví a podnikání, ty vůbec nereprezentuješ kapitalismus. Ty jsi leda ošklivé a prolhané káčátko.

To my jsme Evropa, to my jsme konzervativní, to my jsme pro volný trh, to my jsme proti přerozdělování, to my chceme chránit soukromé vlastnictví, to my chceme omezit dotace a zásahy státu do ekonomiky, to my chceme normální svobodné konkurenční prostředí a tedy kapitalismus! Ty nejsi dítě, ty jsi jen špinavá voda! Dítě kvůli tobě vylévat nebudeme!

Je třeba říci: milá vládo, ty vůbec nejsi Evropa, ty vůbec nejsi konzervativní, ty vůbec neprosazuješ volný trh, ty vůbec neprosazuješ nižší míru přerozdělování, ty se vůbec nezasazuješ za ochranu soukromého vlastnictví a podnikání, ty vůbec nereprezentuješ kapitalismus.

Jenže k takovému postoji protestní scéna zdaleka nedospěla. A tak zažíváme paradox: i ty nejradikálnější protivládní protestní síly nevědomky ochotně zpívají podle vládních not a přijímají vládní pojmosloví. A vyvozují z toho úplně chybné recepty pro naši cestu ze současného maléru.

A nesouvisející aktuální dodatek: ostatně soudím, že Istanbulská úmluva byla šupem poslána tam, odkud se k nám cpala: do pekla.

25. 1. 2024

NABÍZÍME

Pane prezidente 2: Xaver se ptá a Václav Klaus odpovídá

Pod názvem Pane prezidente vychází druhý díl rozhovorů Luboše Xavera Veselého s bývalým českým prezidentem Václavem Klausem, které jsou hitem internetové XTV. Xaver k tomu říká, že „Václav Klaus vztyčuje vlajku svobody a otevírá okna, která by mnozí rádi viděli nejen zavřená, ale i neprodyšně zabeďněná“.

Sedmnáct rozsáhlých rozhovorů, vážně i s nadhledem a vtipem pojednávajících velké problémy světové i evropské politiky, dnešní dobu, „pěnu dní“ i témata odlehčenější viděné očima jedné z mála skutečných osobností české politiky, je určeno všem lidem, kterým dění kolem nás není lhostejné.

216 stran, brožovaná, 299 Kč.

objednávky na: www.institutvk.cz

Poslední slovo ke korespondenční volbě

Filip Šebesta

Institut Václava Klause

K základním premisám konzervativního přístupu ke světu náleží přesvědčení, že pakliže něco funguje, nemělo by se do toho zbytečně zasahovat a mělo by se odolávat pokoušení to nějakým způsobem měnit. Dvojnásobně to platí v případech, že něco funguje prakticky dokonale, aniž by si na to kdokoli stěžoval. To přesvědčení vyvěrá z poznaného, z odžitého, a to nikoli pouze z odžitého právě teď žijícími, ale i jejich předky, neboli ze zkušenosti. Zkušenosti, která opatrně nabádá, že ne všechny změny vedou vždy k lepšímu a že je naopak nemálo změn, které vedou nebo historicky vedly spíše k horšímu, a to nejen kvůli nezamýšleným důsledkům, jež s sebou nesly.

K základním premisám konzervativního přístupu ke světu náleží přesvědčení, že pakliže něco funguje, nemělo by se do toho zbytečně zasahovat.

Tyto dva principy a přístupy ke světu, pokrok a jeho touha po revolučních (společenských) změnách versus stabilita a evoluční přizpůsobování se, jakkoli s různým konkrétním obsahem, se historicky střetávají v přístupech k životu, k práci, k otázkám veřejným a politickým apod. Taková je i povaha dnešních sporů, které mnozí s úsměškem shazují jako „kulturní války“, jimiž prý vášnivě žijí jen okraje politického spektra.

Ale zpět k tomu, co funguje. Poslanecká sněmovna jedná o přijetí korespondenční formy voleb pro občany žijící v zahraničí. Parní válec zvaný 108 hlasů opoziční strany s přehledem přetlačí, uvazovat se k němu a lepit se před něj k pomyslné vozovce mohou, jak chtějí. Existuje samozřejmě dlouhá řada argumentů, proč měnit náš perfektně fungující systém voleb není dobrý nápad. Jsou to argumenty vážné, etické, ústavní, právní, politické. Není asi potřeba je zde znovu opakovat, na těchto stránkách zněly v posledních letech nesčetněkrát. Nikdo mnohé z těchto argumentů zároveň v debatách uspokojivě nevyvrátil, ale tak už to bývá. Euro je ostatně tentýž případ.

Nelze je rozhodně odbýt tvrzením, že všude korespondenční volba funguje a není důvod proč by tedy nefungovala u nás. Jednak to není pravda a zkušenosti řady zemí s korespondenčním hlasováním naopak dávají jeho odpůrcům zapravdu

a za druhé, co nějak funguje támhle, nemusí nutně fungovat tady. V neposlední řadě jde pak o „argument“, který většině vychovaných lidí snad dostatečně jasně vyvrátili rodiče s jejich okřídleným, *když skočí z okna on, ty taky...?* Dnes to bohužel vypadá, že by řada lidí i skákala, ale to je vedlejší.

Tím nejvážnějším argumentem je samozřejmě samotný fakt, že náš systém „srandovních papírků“, jak kdosi s úšklebkem napsal na sociálních sítích, bezchybně funguje.

Tím nejvážnějším argumentem je samozřejmě samotný fakt, že náš systém „srandovních papírků“, jak kdosi s úšklebkem napsal na sociálních sítích, bezchybně funguje. Že to až doposud, tedy do okamžiku, než byla náhle „objevena“ údajná diskriminace občanů žijících v zahraničí a zkonstruováno přesvědčení, že jim doposavad bylo málo vycházeno vstříc a je potřeba jim začít vycházet vstříc dokonce ještě více než lidem volícím doma standardním způsobem, nebylo žádné téma.

To, jak náš systém funguje, je v dnešním rozkolísaném světě obrovskou hodnotou. Lidé, kteří chovají nedůvěru ke změně a o nichž byla řeč na začátku tohoto komentáře, v tom dokonce vidí hodnotu natolik vysokou, že dalece převyšuje jakékoli vyhlášené přínosy. Spatřují hodnotu v tom, že jeden ze základních stavebních kamenů křehkého systému zvaného demokracie doposud nikdo nikdy vážně nepochyboval a že se až doposud nestal předmětem likvidačního souboje našich veřejných debat akcelerovaných sociálními sítěmi. Že bylo a je zpochybňováno leccos, ale ještě nikdy sama materiální podstata demokracie – hlasování a jeho výsledky.

Příště už to tak být nemusí. Jistě, třeba se nestane nic. Ta pochybnost však není vzhledem k vývoji dějů kolem nás neodůvodněná.

Bylo a je zpochybňováno leccos, ale ještě nikdy sama materiální podstata demokracie – hlasování a jeho výsledky. Příště už to tak být nemusí.

Někteří příznivci změny systému namítají, že kvůli jedincům, kteří by v budoucnu zpochybňovali výsledky korespondenčních voleb, nemůžeme či dokonce nesmíme obětovat komfort občanů volících mimo území republiky. A já říkám, že můžeme a musíme. Tou protihodnotou je zde totiž demokracie, to jak funguje a jak jí lidé důvěřují. Nic menšího. Jde o nesporně vyšší hodnotu, než ja-

kou je garantování globálně vyrovnaného přístupu k hlasování voličům rozestým po světě. (Ostatně ani distribuce poštovních schránek, pošt a poštovních služeb na světě není rovnoměrná.)

Výsledky v novém systému už nejspíš nebudeme znát v sobotu večer. Respektive budeme, ale už to nebudou nutně výsledky finální, zejména pak v případech, kdy počet hlasů bude těsný. Dvěře k možnosti, že volby někdo zpochybní, které byly až doposud hermeticky uzavřené, se otevírají.

Deklarovaná spravedlnost či rovnost za každou cenu zde stojí proti fungujícím pořádkům. Lidé nejsou obecně špatní a systém dobrý, jak mnohokrát v dějinách tvrdili konstruktivisté, když jejich systém selhával v testu lidské přirozenosti a omylnosti. Lidé reagují na pobídky. Nastavení systému je proto důležité. A faktem je, že ten současný zpochybňující interpretace zkrátka neumožňoval.

Lidé nejsou obecně špatní a systém dobrý, jak mnohokrát v dějinách tvrdili konstruktivisté, když jejich systém selhával v testu lidské přirozenosti a omylnosti. Lidé reagují na pobídky. Nastavení systému je proto důležité.

Systém hlasování je věcí dlouhodobého fungování naší demokracie, nejde o výši daní nebo o úpravu výše příspěvku na bydlení, jde o záležitost, kterou další vlády nejspíš již nezmění. A kterou naopak potenciální nálezy Ústavního soudu o diskriminaci domácích voličů oproti těm zahraničním může v budoucnu proměnit v tlak na zavedení tohoto systému pro volby anich. I proto jde o téma, nad nímž by ideálně měla panovat alespoň elementární shoda napříč politikou. Místo toho vidíme parní válec sto osmi hlasů, většiny v senátu a vládě nakloněného prezidenta, kteří hodlají svou vůli prosadit stůj co stůj. Dojmu, že jde o účelovou snahu se v příznivé politické konstelaci domoci k balíku zahraničních hlasů aktuálně nakloněných koaličním stranám, se zbavuje skutečně jen obtížně.

Korespondenční volba bude jasnou většinou přijata i přes obstrukce opozice. Svět se přijetím korespondenční volby samozřejmě nezhroutí, ale demokracii to spíš neprospěje. Tyto řádky vznikají i s motivací, aby si historie třeba jednou připomněla, že zde byl někdo, kdo varoval. Ale možná si naopak vzpomene, že zde bylo pár zpátečníků, jež se snažili bránit pokroku, který přinesl tak skvělé výsledky. Uvidíme.

17. 1. 2024

Procitněme aneb tři alarmující poznámky k českému školství

Ivo Strejček
člen správní rady IVK

Blíží se pololetí školního roku 2023–24 a žáci i studenti základních a středních škol budou dostávat vysvědčení. Zřejmě i v tomto kontextu se v posledních dnech objevila celá řada informací souvisejících s aktuálním stavem českého vzdělávání i návrhy, jak neradostná data „napravit“. Všimněme si některých.

Poznámka 1

Abychom si lépe uvědomili, v jak zoufalém stavu české vzdělávání je, citujme několik neuvěřitelných dat z Výroční zprávy České školní inspekce 2022/23. Vynechme data týkající se středoškolských výsledků a všimněme si pouze dat popisujících kvalitu znalostí žáků základních škol. Základních škol proto, že jde o vzdělání, které má být povinně poskytnuto všem dětem bez rozdílu pohlaví, rasy nebo společenského postavení a jehož kvalita následně předurčuje úroveň vzdělání středoškolského i vysokoškolského.

Minimální nebo nedostatečnou úroveň znalostí [1]:

- U čtenářské gramotnosti v 5. ročníku vykazuje 55 % žáků;
- U čtenářské gramotnosti v 9. ročníku vykazuje 46 % žáků;
- V dějepise – 9. ročník 57 % žáků;
- V fyzice – 9. ročník 54 % žáků;
- V chemii – 9. ročník 64 % žáků;
- V přírodopise – 9. ročník 55 % žáků;
- V zeměpise – 9. ročník 50 % žáků;

Z těchto čísel, které zveřejnila Česká školní inspekce (tedy jde o výsledky inspekčních šetření, nejde o data neprofesionálně sebraná), plyne, že asi polovina žáků opouští základní školy s minimálními nebo žádnými znalostmi v klíčových vyučovacích předmětech. Další úspěšný rozvoj dítěte limituje především nedostatečná čtenářská gramotnost (1. stupeň ZŠ opouští 23 % dětí, které nevykazují jakoukoli čtenářskou gramotnost, 2. stupeň ZŠ 16 %!).

Poznámka 2

Údajní odborníci z Masarykovy univerzity v Brně „představili nový typ vysvědčení s názvem JINAK“. Tento „moderní“ typ vysvědčení má mít šest stran. První strana má obsahovat administrativní údaje, celá druhá strana má být věnována popisu „chování dítěte sama k sobě, k druhým i k učení a tuto stránku vysvědčení vypracuje společně sbor učitelů“. Třetí až pátou

stranu bude tvořit hodnocení jednotlivých předmětů na základě „bodování na škále v jednotlivých disciplínách, kde učitel radí, jak se má dítě zlepšit“. Poslední strana „dává prostor k sebehodnocení samotnému žákovi. Sem také učitel umístí obrázek, který dítě v minulém období nakreslilo, nebo příběh, o který se podělilo“. Autoři z Brna si ale především libují, že toto šestistránkové vysvědčení bude „společnou prací učitelů, žáků a rodičů“. K takové formě vysvědčení se už, bohužel, hlásí asi šedesát základních škol v ČR!

Cožpak si můžeme i nadále dovolit podporovat chaotizující metody sporných odborníků vedoucí až k zaostávání, které hraničí s negramotností?

Jednou věcí jsou „nápady“, kterými nás zaplavují mnohá tzv. pedagogická pracoviště, aby tak ospravedlnila a obhájila svoji existenci. Podstatnější však je, že náš vzdělávací systém ztrácí pojistné mechanismy, kterými by eliminoval podobné návrhy rozvracející školství.

Jak je vůbec možné, že Česká školní inspekce nebuší na poplach (a varovných dat potvrzujících neblahé trendy má dost a dost, jak je vidět výše) a nevybízí ministerstvo školství k rozhodným zásahům proti evidentně ničivým nápadům, jakými je například „šestistránkové vysvědčení“? Proč se neozývají a neprotestují učitelé? Vždyť vypracovávání zbytečných elaborátů jim vezme další cenný čas nutný k přípravě na výuku i na výuku samotnou? Mají daňoví poplatníci tolerovat úředníkům z ministerstva školství postoje, kterými nápady typu „progresivní vysvědčení“ podporují a „zařazují mezi povolené formy školních dokumentů“? Je akceptovatelné, aby v souvislosti s „novým vysvědčením“ vedoucí odboru mateřského a základního školství MŠMT prohlásil, že „podporujeme i zrušení známkování v prvních třech ročnících základní školy, protože známkování na tomto stupni vzdělání už v EU opustili“? Cožpak si můžeme i nadále dovolit podporovat chaotizující metody sporných odborníků vedoucí až k zaostávání, které hraničí s negramotností – v minulých desetiletích v této zemi nemyslitelné a fakticky vymýcené?

Poznámka 3

Národní ústav duševního zdraví uvádí, že „40 % žáků vykazuje známky střední až těžké deprese, 30 % má úzkosti“. I proto prý Národní pedagogický institut ve spolupráci s ministerstvem školství připravuje změny, které mají „přinést větší důraz na duševní

zdraví a pohodu žáků ve školní výuce“. Novým tématem zařazeným do „moderních“ učebních směrů se má stát tzv. „wellbeing“ – z angličtiny do češtiny snad přeložitelné jako „pohoda a blahobyt“. „Wellbeing bude ukotven v oblasti, která se má jmenovat osobnostní, sociální, etická a karierní výchova“, sděluje jedna z autorek z Národního pedagogického institutu.

Je právě zařazení programů navozujících pocit „pohody a blahobytu“ do vzdělávacího procesu tou správnou cestou? Výuka je práce a sem tam to nebývá (jako každá práce) činnost příjemná a pohodlná. Vždy přece bylo normální, že ne každý musel nutně prožívat „wellbeing“ při lámání si hlavy nad řešením rovnic nebo učením se nepravdivých sloves.

Nepochybně mnoho záleží na osobnosti pedagoga, jak pojmut výuku zábavně, ale ani on neumí zabránit každodennímu mnohahodinovému vysedávání dětí a mladých lidí u počítačů hraním nejbizarnějších her. Není právě onen soustavný „pobyt“ dětí ve facebookových bublinách či u počítačů jedním z důvodů jejich depresí? A co vliv nejrůznějších tzv. „influencerů“, lidí mnohdy podivných a leckdy zjevně psychicky labilních? A jak se vůbec na duševním zdraví dětí podepisuje rodina, často nefunkční, rozbitá, rozvrácená a zbavená vnitřní důvěry a sounáležitosti? Neměli bychom právě tady hledat příčiny problematických psychických stavů dnešní mládeže? Je nezbytné burcovat veřejnost, neboť drtivá většina ani netuší, po jak šikmé ploše náš vzdělávací systém klouže.

Je nezbytné burcovat veřejnost, neboť drtivá většina ani netuší, po jak šikmé ploše náš vzdělávací systém klouže.

Cestou ke zlepšení výsledků ve vzdělání nejsou ani mnohastránková vysvědčení se slohovými pracemi „písemného hodnocení“, ani povinné zavádění cvičení v navozování pohody v duších mladých lidí. Cestou je návrat ke zdravému rozumu, k odmítnutí pokrokářských nesmyslů, k vytěsnění „her na vzdělávání“ zcela mimo vzdělávací proces a návrat k náročnosti vzdělání s vědomím, že nelze donekonečna vycházet vstříc přebujelému kultu bezpracného pohodlí.

Je nezbytné burcovat veřejnost, neboť drtivá většina ani netuší, po jak šikmé ploše náš vzdělávací systém klouže. Procitněme! Ještě snad není příliš pozdě.

23. 1. 2024

[1] Zdroj: Kvalita vzdělávání v ČR, Výroční zpráva 2022/2023, Česká školní inspekce, str. 76, Praha, prosinec 2023.